

Livsmedelstillsyn i Söderåsens miljöförbund

Håkan Bladh är miljö- och livsmedelsinspektör i Söderåsens miljöförbund. Tidigare jobbade han i Örkelljunga kommun, en av de fem kommuner som gick ihop i september 2009 och bildade miljöförbund. Han tycker att det finns många fördelar med den nya organisationen.

➤ Håkan Bladh gick inspektörsutbildningen i Stockholm, därefter har han gått diverse fristående högskolekurser inom miljö- och hälsoskyddsområdet. Redan 1965 började han arbeta som inspektör.

- Jag har många års erfarenhet inom det här yrket och har arbetat både i stor och liten kommun. Det har hunnit bli ett antal kommuner under årens lopp.

Först blev det Örebro, därefter Köping, Nora och sedan tillbaka till Örebro igen. Senare bar det av till Skåne och Bromölla kommun där han först var inspektör och sedan även miljöchef. Det har även hunnit bli tio år i Simrishamns kommun som miljöchef. Därefter gick jag i den beryktade väggen. Det var efter det som jag kom tillbaka som miljöinspektör i Örkelljunga kommun. Fast jag arbetade också som konsult däremellan i eget företag.

Håkans första tjänst var på ett livsmedelslaboratorium. Det var där han fick upp intresset för livsmedelssidan. Men han har arbetat inom hela miljö- och hälsoskyddsområdet.

- Det är väldigt brett och jag har märkt att jobbet kräver mer och mer.

- Då blir man mer generalist än specialist. Nu får vi allihop fasa in oss, en del med bara hälsoskydd och en del jobbar bara med miljö-tillsyn av industrier, andra med jordbrukstill-syn till exempel. Man får fördjupa sig i vissa områden och det verkar de flesta tycka är väldigt positivt. I den lilla kommunen behöver man vara kunnig i allt och man hinner inte spänna över hela fältet, miljö och hälsa, miljöbalken och livsmedelslagen. Som jag ser det finns det inte en chans att klara av det.

På senare år har mycket hänt på livsmedelsområdet. Den nya lagstiftning som kom 2006 har förändrat arbetet som livsmedelsinspektör väldigt mycket, från mycket detaljbestäm-melser till en flexibel lagstiftning med den nya EU-lagen.

- Den ställer höga krav på oss inspektörer. Men jag tycker nog att det är till det bättre eftersom vi måste ha mycket kunskap i botten för att kunna göra de bedömningar vi gör. Företagaren kan lösa problemen på många olika sätt och det gör att man som inspektör måste kunna ha en dialog med dem. Tycker en företagare att det kostar för mycket pengar att bygga om eller att ta fram ett egenkontrollprogram måste man kunna förklara för dem varför det är viktigt att detta görs. En restaurang eller ett storkök drabbas väldigt hårt om deras kunder skulle bli sjuka av otjänliga livsmedel.

- Det är inte en fråga om motstridiga in-tressen. Vi måste vara duktiga på att tolka lagstiftningen och se till att den följs. Det kan vara en fördel att ha arbetat i livsmedels-branschen själv men det viktigaste är ändå att begripa vad de håller på med ute i verksam-heterna och göra rätt bedömningar. Det är vad det handlar om, det är vårt jobb.

Ändringar i den nationella lagstiftningen 2009 förde med sig att nya verksamheter bara behöver registreras, det behövs inget godkän-nande i förväg för att starta livsmedelsverk-samhet. Kontrollen görs senare. Bara riktigt stora verksamheter behöver godkännas först, till exempel mejerier, slakterier och liknande.

- Många inspektörer var väldigt skeptiska till förändringen. Visst finns verksamheter där vi skulle ha varit med i ett tidigt skede och gjort en bedömning av lokaler med mera. Men trots det tycker jag nog att än så länge

har vi inte sett några stora problem. Kommer det en komplett anmälan till oss ska vi bara registrera den och därefter ska vi ut och göra kontrollbesök när verksamheten kommit igång. Många som ska starta livsmedelsverk-samheter hör ofta av sig hit först och frågar vad som gäller och det tycker vi är väldigt bra. Vill de komma och visa en ritning så kan vi titta på den och ge synpunkter. Men vi detaljgranskar inte, för det ska vi inte syssla med.

Den bemanning som förbundet gick in med initialt var 3,5 tjänst inom livsmedel men under en tid har vi haft en heltidstjänst vakant. I skrivande stund håller man på att återbesätta den vakanta tjänsten.

- I och med vakansen har vi märkt att det är alldeles för lite med två och en halv tjänst på livsmedelssidan. Vi har drygt femhundra objekt, det finns rekommendationer från Livsmedelsverket att varje inspektör ska ha tillsyn på ca 125 objekt. Det är också lite beroende på vilken typ av objekt man har. Det finns 5 riskklasser, riskklass 1 som är den högsta har vi inga objekt i, 40 procent av våra objekt ligger i riskklass 2 och 3 medan åter-stoden finns i riskklass 4 och 5.

I de nya bestämmelserna ska nyregistrerade verksamheter betala kontrollavgift direkt efter registrering.

- Det tycker vi är bra för det markerar för myndigheten att vi måste göra besök hos nyregistrerade.

Kontrollavgiften kan vara olika i olika kommuner. Det beror på den så kallade K-faktorn, en kostnadsfaktor som baseras på de totala kostnaderna för att bedriva tillsyn, lokaler, utbildningar, löner, transporter, administrativa kostnader och så vidare. Söderåsens miljöförbund har en K-faktor på 720 kr, det ligger i nivå med den som gäller för landets övriga kommuner.

I verksamhetsplanen för 2011, som ännu inte är riktigt antagen, ska alla objekt i risk-klass 2 och 3 ha inspektion eller revision varje år. Riskklass 4 ska ha vartannat år och risk-klass 5 vart tredje år.

- Vi jobbar branschvis och just nu går vi igenom alla tillagnings- mottagnings- och serveringskök samt pizzerior. Vi har skräd-

Håkan Bladh framför Söderåsens miljöförbund i Klippan.

Söderåsens miljöförbund består av fem kommuner och det bor ungefär 60 000 invå-nare i området. Kommunerna är Klippan som är störst, Perstorp är minst, däremel-lan finns Svalöv, Örkelljunga och Bjuv. Det fanns en till tre in-spektörer i varje kommun innan förbundet bilda-des och de flesta av dem arbetade med det mesta inom miljö- och hälsoskyddsom-rådet.

darsytt en checklista för den verksamheten. Vi kör inte en full checklista på 20 kontrollområden, i stället har vi bantat ner den till ungefär hälften. Vi tycker ändå att vi får ut mycket av besöken. Det är inte nödvändigt att göra en revision, alltså titta på hela egenkontrollsystemet varje år. Livsmedelsverket har sagt att det kan räcka med att man gör det vart tredje eller vart fjärde år. Livsmedelsverket kommer inte att i fortsättningen uppgradera checklistorna så nu får vi själva hålla dem up to date. Däremot kommer man att ge ut handböcker till inspektörerna.

Två gånger varje år träffas livsmedelsinspektörer från hela regionen i länsmöten, nästa länsmöte till våren 2011 ska Söderåsen arrangera. Det finns även ett antal mindre samarbetsorgan. I nordvästra Skåne, där Söderåsens miljöförbund finns är det tio kommuner som träffas. De andra kommunerna förutom de kommuner som ingår i miljöförbundet är Helsingborg, Höganäs, Båstad, Ängelholm och Åstorp. Länsmötena ligger under Miljösamverkan Skåne och de mindre grupperna är en sorts avknoppning till dem kan man säga. Kommunerna arbetar bland annat med gemensamma tillsynsprojekt och diskuterar samsyn vid våra möten.

Håkan Bladh är samordnare för livsmedelstillsynen i Söderåsens miljöförbund och det innebär att han har en del extra uppgifter som inte kollegorna har. Bland annat jobbar han med att gruppen av livsmedelsinspektörer ska ha ett gemensamt förhållningssätt och samsyn. Han jobbar med taxor, behovsutredning, objektslistor och uppföljning. – Jag har också ansvar när det gäller samordning av kurser, juridiskt stöd för övergripande frågor och rapportering till centrala myndigheter samt även för övergripande skrivmallar. Det ekonomiska ansvaret och personalansvaret ligger hos miljöchefen.

Håkan och en kollega som arbetar halvtid har tidigare arbetat i Örkelljunga, en annan kollega i Svalöv. De arbetar fortfarande med sina gamla kommuner men även med övriga kommuner som ingår i miljöförbundet.

– Helt nya ärenden som kommer in har vi delat in kommunvis. Jag tar till exempel nya ärenden i Klippan och andra nya ärenden har delats upp på övriga inspektörer.

Just nu arbetar man med ett branschprojekt som troligtvis kommer att vara klart i början på nästa år. Därefter blir det nya branschvisa projekt enligt verksamhetsplanen.

– Vi ska vara med i Miljösamverkan Skånes projekt om märkning och vi ska jobba bort eftersläpningen vi dras med. De verksamheter

som inte fått besök 2009 och 2010 ska få det. Vi ska vara med på banan nästa år så att vi kommer i fas. Ett nytt riskklassningssystem kommer nästa år och gäller från 2012. Det innebär merarbete eftersom det blir omklassning av alla verksamheter igen.

– Det kommer en ny myndighetsrapportering som gäller från 2011 också, som kommer att innebära extra jobb. Den nya rapporteringen ska ske digitalt i ett nytt system, med nya frågor och ett nytt koncept. När systemet är inkört är det optimala att man bara ska trycka på en knapp och så är rapporteringen klar. För närvarande arbetar jag med att förändra kontrollrapporten. Den gamla rapporten uppfattades som lång och svårsläst. I den nya rapporten kommer en samlad bedömning att stå först i rapporten och det kommer också att framgå tydligt vad som är avvikelser och när dessa ska vara åtgärdade.

Vi måste vara duktiga på att tolka lagstiftningen och se till att den följs.

Söderåsens miljöförbund anordnade i våras en utbildning i revisionsteknik för livsmedelsinspektörer och det kom ett tjugotal inspektörer från olika kommuner.

– Vi hade utbildningen i våra lokaler och den var väldigt lärorik. Vi fick mycket positiv respons efteråt från övriga inspektörer och det framfördes önskemål att vi skulle hålla flera kurser. Både inspektions- och revisions-teknik är viktiga ingredienser i arbetet. Man kan ställas inför alla möjliga situationer där man till och med kan bli hotad och så vidare. Då gäller det att ha ett bra förhållningssätt. Vi fick bland annat göra gruppövningar och prata om hur vi uppträder i vår roll som inspektör. Kursledaren poängterade hur viktigt det är med hur man uppträder. Det är väldigt viktigt att få en bra kommunikation med den man besöker samtidigt som vi måste vara objektiva och göra vårt jobb.

Håkan ser flera positiva saker med att arbeta i ett miljöförbund.

- Det är bra att ha flera kollegor att diskutera med och man slipper vara själv.
- Det finns möjlighet till mer specialisering.
- Att arbeta i projektform är positivt när man är flera och underlättar för samsynen
- Man lär av varandra.

- Mindre sårbarhet när man är flera, om en ensamansvarig blir sjuk kan det bli ganska besvärligt.
- Möjlighet att utvecklas och växa i sin roll är också möjligt när man är flera.
- Det blir större tyngd i en större organisation.
- Det är bra att man kan åka två stycken om det är ett besvärligt objekt eller en större verksamhet.

Det finns en del negativa sidor också:

- Ökad byråkrati följer på en större organisation.
- Initiala IT-problem eftersom vi hade tre olika ärendehanteringssystem i våra fem kommuner. De tre systemen skulle konverteras till ett och det var mycket merarbete med detta. Tips till andra kommuner som bildar förbund är att börja med att göra en IT-analys och enas om vilket system som blir mest användarvänligt.
- Antalet inspektioner sjunker initialt på grund av samsynsdiskussioner, ta fram gemensamma blanketter med mera och kommer att påverka verksamheten en tid framåt.
- Söderåsens miljöförbund är en ny juridisk person och då måste alla objekten riskklassificeras om vilket innebar ett stort arbete. Med allt datakrångel som var så var det inte lätt. Men det var bra att göra detta från början.

När ett förbund ska startas upp är det många saker som man behöver tänka på men framför allt säger Håkan att det här med IT är jätteviktigt att man tar tag i från början. Utred vilket ärendehanteringssystem som är det mest optimala.

– Här var det tre av våra fem kommuner som hade Miljöreda så därför valde vi det.

Sammanfattningsvis tycker Håkan Bladh att de positiva effekterna helt klart överväger.

– Vi hade inte kunnat fortsätta som vi gjorde med våra små kommuner. Det här var en nödvändighet som jag ser det. Sedan ska man lägga till att alla inspektörerna redan från början var väldigt positiva till att det här skulle ske. Då blir det naturligtvis mycket lättare att genomföra än om det hade varit tvärtom. Vi har kommit igång bra med verksamheten här trots problemen i början tycker jag. Det är ju alltid en inkörningsperiod och det gäller att minimera den så mycket som möjligt. Medarbetarna ska lära känna varandra och det är så mycket som ska komma på plats, lokaler, arkiv m.m. som ska fungera.

Cicci Wik